

Beleidsplan gedrag en pesten

Inleiding

Op de basisschool doen leerlingen veel cognitieve kennis en vaardigheden op. Daarnaast is het een plek waar zij leeftijdsgenoten ontmoeten, kennis maken met de samenleving, met normen, waarden en omgangsvormen. Op school kan een leerling zijn sociale vaardigheden ontwikkelen en zich bewust worden van zijn sociale rechten en plichten. De school kan worden gezien als de maatschappij in het klein.

Op de Beatrixschool wordt veel aandacht besteed aan het creëren van een sociaal veilig schoolklimaat. Hierbij vindt het team van de Beatrixschool het belangrijk dat er uniformiteit en eenheid heerst in het handelen van teamleden en andere personen die in de school werkzaam zijn of komen helpen. Daarom is er gekozen voor een schoolbrede aanpak ten opzichte van gedrag, als onderdeel van burgerschap.

Scholen voor primair, voortgezet en speciaal onderwijs hebben een wettelijke opdracht om in hun onderwijsaanbod aandacht te hebben voor burgerschap. Hierin zijn drie domeinen onderscheiden, namelijk democratie, participatie en identiteit.

Op school wordt een kind gestimuleerd voor zijn eigen mening uit te komen en respect te hebben voor de mensen, dieren en dingen om zich heen. Op de Beatrixschool wordt op diverse manieren aandacht besteed aan het ontwikkelen van sociale vaardigheden, worden kinderen bewust gemaakt van hun sociale rechten en plichten en leert een kind meedenken en meebeslissen.

In ons schoolklimaat zijn er grenzen en regels, wordt adequaat opgetreden tegen grensoverschrijdend gedrag, maar worden leerlingen bovenal aangemoedigd om positief en gewenst gedrag te laten zien.

In dit beleidsplan kunt u lezen welke regels er zijn opgesteld omtrent gedrag, welk gedrag er van iedereen verwacht wordt, hoe er op divers gedrag gereageerd wordt en op welke wijze er aandacht besteed wordt aan het sociaal-emotionele aspect van burgerschap.

Inhoudsopgave

1. Sociaal veilig klimaat als basis
2. Het gedragsteam en monitoring
3. Pesten
4. Grensoverschrijdend gedrag
5. Het lesaanbod

1. Sociaal veilig klimaat als basis

Wanneer leerlingen zich veilig voelen en lekker in hun vel zitten, kunnen zij zich optimaal ontwikkelen. De basis van goede prestaties en het behalen van de hoogste opbrengsten ligt in het sociaal-emotionele welbevinden van de leerlingen.

Hierbij is een sfeer waarin harmonie en respect centraal staan van groot belang. De Beatrixschool wil graag een open en ondersteunende cultuur creëren waarin leerlingen een eigen verantwoordelijkheid leren hebben voor de sfeer in de school.

De teamleden op de Beatrixschool spelen een belangrijke rol bij het creëren van een sociaal veilig klimaat.

Om dit veilige klimaat te creëren en behouden wordt er door het team constructief en eenduidig gehandeld. Dit is terug te zien in activiteiten die zowel structureel als ad hoc of incidenteel worden aangeboden.

Er zijn heldere en eenduidige gedragsverwachtingen binnen de gehele school.

Hierbij wordt uitgegaan van vier kapstokregels die in de school de basis vormen voor alle andere afspraken die gehanteerd worden.

Deze kapstokregels zijn:

- Aardig zijn voor groot en klein, voelt voor iedereen erg fijn.
- Als iedereen op alle spullen let, houden we onze school opgeruimd en net.
- Buiten rennen we op en neer, maar binnen wandelen we weer.
- Rustig kunnen werken is wat iedereen wil, dus zijn we in de school rustig en stil.

Basis hierbij is dat het 'onze' regels zijn en dat op school alle teamleden alle leerlingen feedback geven op hun gedrag. Dit kan zowel door te complimenteren als te corrigeren.

Naar aanleiding van de vier kapstokregels zijn er binnen het team van de Beatrix Gouden regels opgesteld die op hun beurt weer de basis vormen van de afspraken die in iedere groep gemaakt worden aan het begin van het schooljaar. Zowel de kapstok- als Gouden regels hangen in ieder klaslokaal goed zichtbaar aan de wand.

Door zich continu bewust te zijn van de gedragsverwachtingen en deze te benoemen, wil het team op de Beatrixschool ertoe bijdragen dat leerlingen aan de verwachtingen voldoen. Dit doen wij door:

- het geven van complimenten aan leerlingen, waarbij de link gelegd wordt naar de gedragsverwachtingen.
- indien nodig de gedragsverwachtingen met de leerlingen te oefenen, door ze ook daadwerkelijk in de praktijk uit te voeren en uitproberen. Hierbij ligt de nadruk op het voordoen/ nadoen, maar ook op het goede voorbeeld laten zien, slechte voorbeeld laten zien en vervolgens weer het goede voorbeeld te oefenen met elkaar om zo de gedragsverwachtingen goed in te prenten.
- het gebruiken van correcties waar de leerlingen wat aan hebben door; de regel te herhalen en de leerling voor de keuze te stellen het gedrag bij te stellen, direct te complimenteren bij de juiste keuze. Hierbij wordt uitgegaan van de drie componenten van sociale ondersteuning, zoals in hoofdstuk 2 uitgelegd staat.
- zelf het goede voorbeeld te geven.

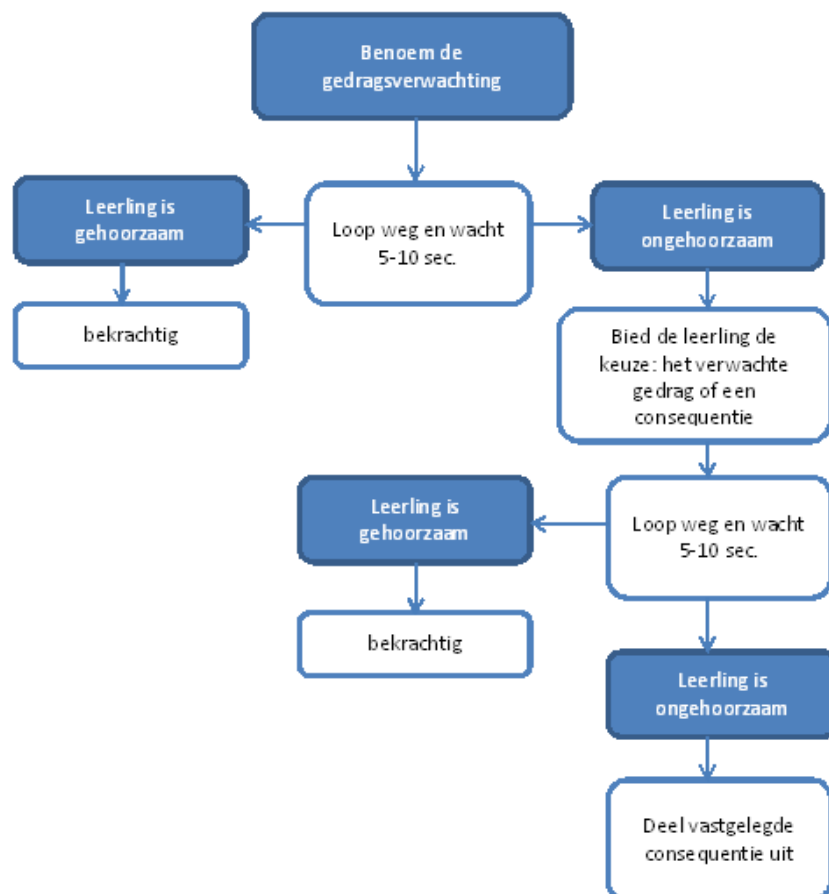
De aandacht ligt, zoals beschreven, bij het helder benoemen van gedragsverwachtingen. Hierbij wordt in iedere klas desgewenst beloond door de groepsleerkracht. Dit kan zowel spontaan gebeuren als op structurele basis. De keuze is hierbij vrij voor iedere leerkracht om dit op eigen wijze in te vullen. De afspraak binnen de school is echter wel dat er daadwerkelijk beloond wordt en gewenst gedrag gestimuleerd en benoemd wordt. Vaak wordt er gekozen voor groepsbeloningen, maar er kan ook

gekozen worden voor individuele beloningssystemen om zo een leerling net even de extra boost te geven om zich ook goed aan de afspraken te houden.

Hoewel de aandacht ligt op het belonen van gewenst gedrag, is het onvermijdelijk om ook kinderen te corrigeren en zo nodig te straffen wanneer zij zich niet aan de regels houden. Er wordt altijd geprobeerd om eerst het ongewenste gedrag te negeren en het gewenste gedrag te benoemen en belonen. Dit als doel om de leerlingen, die dit gedrag lastig vinden, te stimuleren om gewenst gedrag te tonen. Wanneer het kind ongewenst gedrag blijft vertonen, gebruiken wij de reactieprocedure, hieronder weergegeven in een schema.

Wanneer een leerling aangesproken wordt door een leerkracht zal hij/ zij zoveel mogelijk apart worden genomen, zodat hij/ zij in alle rust kan spreken. Hierdoor creëren we een veilige sfeer, waarin een open en objectief gesprek gevoerd kan worden. Welke consequenties uitgedeeld worden bij het niet opvolgen van een gedragsverwachting bepaalt iedere leerkracht zelf. In de klas kan een leerling tijdens uit zijn/haar tafelgroepje geplaatst worden of uitgesloten worden van een activiteit.

Wanneer een leerling herhaaldelijk de gedragsverwachtingen niet opvolgt, spreken we van grensoverschrijdend gedrag. Stappen die gevolgd worden bij grensoverschrijdend gedrag staan beschreven in hoofdstuk 5.

2. Het gedragsteam en monitoring

Binnen de Beatrixschool wordt er gewerkt met een gedragsteam bestaande uit de gedragsspecialist, APC, directie en IB.

Twee maal per jaar worden er diverse instrumenten gebruikt om de sociaal-emotionele ontwikkeling en het gevoel van veiligheid van de leerlingen te meten. Hiervoor worden gebruikt:

- Scol (groep 2 t/m 8) 2x per jaar.
- Leerlingscol (groep 6 t/m 8) 2x per jaar.
- Sometics (groep 4 t/m 8) 2x per jaar.

Na de afname van deze instrumenten, komt het gedragsteam bij elkaar om de resultaten te bespreken. Hierbij wordt gelet op:

- Opvallende scores op groepsniveau
- Opvallende scores op leerling niveau
- Het gevoel van veiligheid bij de leerlingen
- De groepsvorming volgens Sometics

N.a.v. deze bespreking zal de IB contact opnemen met de desbetreffende leerkrachten om de opvallendheden te bespreken in het pedagogisch overleg. Op basis van dit gesprek wordt besloten of er actie nodig is vanuit de leerkracht of het gedragsteam.

De APC zal indien dit nodig wordt geacht een gesprek voeren met opvallende leerlingen. Met name leerlingen die zich onveilig lijken te voelen, uitgesloten lijken te zijn uit een groep en leerlingen die juist vaak negatief gekozen zijn bij de Sometics.

De IB blijft te allen tijde de eerste gesprekspartner van de groepsleerkrachten, omdat zij een goed overzicht heeft over alle leerlingen en groepen. Zij zal eerst zelf tips geven en bij blijvende problematiek de gedragsspecialist inschakelen. Deze zal dan in overleg met de IB met de leerkracht gaan praten, en indien mogelijk en gewenst observeren in de groep. Deze observatie kan gericht zijn op zowel het leerkrachtgedrag, de groep als geheel of op specifieke leerlingen. Dit omdat vaak met de juiste aanpassingen in het leerkrachtgedrag al veel veranderd kan worden aan een situatie.

Naast de adviserende en soms coachende rol van de gedragsspecialist, schrijft en onderhoudt zij ook het beleidsplan gedrag en verzorgt zij ook (delen van) studiedagen om de schoolbrede aanpak te evalueren, stroomlijnen en continueren. Daarnaast kunnen er ook gerichtere workshops gegeven worden om het team meer achtergrondinformatie te geven.

3. Pesten

Er zijn situaties waarin het wenselijk is onmiddellijk in te grijpen. Men kan hierbij denken aan situaties waarin de leerling zichzelf of anderen in een gevaarlijke situatie brengt, iemand pijn doet of spullen kapot maakt. Dit kan op het gebied zijn van pesten of het kan zijn dat we spreken over grensoverschrijdend gedrag. Ons beleid op gebied van pesten wordt in onderstand hoofdstuk beschreven, het beleid op gebied van grensoverschrijdend gedrag komt aan de orde in hoofdstuk 4.

Het team van de Beatrixschool zal met proactief handelen proberen pesten te voorkomen en vermijden. Dit zal onder andere gebeuren door les te geven over omgangsvormen, informatie te geven over pesten, waarin voornamelijk het zwaartepunt ligt op de verschillende stadia in pestgedrag:

Leuk plagen: hierin vinden beide partijen een grapje leuk.

Vervelend plagen: Hierin vindt de geplaagde het grapje niet meer leuk, geeft dit duidelijk aan bij de plager en deze stopt er vervolgens mee.

Pesten: hierbij geeft de gepeste duidelijk aan het pesten niet leuk te vinden, maar gaat de pester nog door.

Hoewel er op de Beatrixschool wordt geprobeerd pesten te vermijden, is het helaas onmogelijk pesten helemaal uit te bannen. Wat we als school wel kunnen doen, is zorgen voor een directe en duidelijke aanpak bij pestgedrag. Belangrijk hierbij is de samenwerking van alle relevante partijen (leerlingen, ouders/ verzorgers en teamleden).

Bij pesten is er echt sprake van kwetsende machtsuitoefening over andere kinderen. Het kan bijvoorbeeld gaan om minachtende opmerkingen over iemand uiterlijk, hobby of interesses. Het kan ook uitlopen op lichamelijk geweld tegen de persoon, zoals duwen, haren trekken, schoppen slaan etc. Het negeren van iemand kan ook een vorm van pesten zijn. Als gevolg van de tal van nieuwe producten van deze tegenwoordige tijd, zoals telefoons en computers met internet, chatmogelijkheden en social media is er ook de mogelijkheid dat iemand digitaal gepest wordt. Hierdoor kan de gepeste zelfs in de thuissituatie last hebben van pestgedrag.

Het specifieke van pesten is gelegen in het bedreigende en vooral systematische karakter. We spreken van pestgedrag als een leerling ernstige hinder ondervindt aan het gedrag van de pester. Er wordt vaak gezien dat pesten daarnaast ook nog regelmatig gebeurt, waardoor het gevoel van veiligheid bij een kind wordt aangetast.

De betrokkenen:

Bij pesten zijn er altijd verschillende partijen. Sommige leerlingen hebben een grotere kans om gepest te worden dan anderen. Dit kan komen door uiterlijke kenmerken, maar ook door bijvoorbeeld (afwijkend) gedrag. Wat gepeste leerlingen vrijwel altijd gemeen hebben, is de beperkte weerbaarheid, waardoor zij onvoldoende in staat zijn de juiste actie te ondernemen tegen de pester. Daarentegen is het vaak lastig om actie te ondernemen tegen een pester, omdat hij of zij vaak sterk staat en gesteund wordt door zogenoemde meelopers. Sommige van deze leerlingen behouden enige afstand en anderen doen incidenteel mee met het pesten. Het specifieke kenmerk van een meeloper is vaak de grote angst om zelf het slachtoffer van pestgedrag te worden. Maar ook kan de meeloper het pestgedrag wel interessant vinden.

Signalen die kunnen duiden op pesten:

- Plotseling veranderend gedrag van een kind.
- Vaak alleen staan in de pauze.
- Tijdens de pauze bij de pleinwacht gaan staan.
- Een spel is 'toevallig' steeds net begonnen als hij/ zij erbij komt.
- Vaak alleen met jongere kinderen spelen.
- Andere kinderen reageren negatief op het gepeste kind, zijn/ haar familie, ideeën, uiterlijk etc.
- Niet naar buiten willen op of na school.
- Niet naar school willen en aangeven zich ziek te voelen als het naar school moet.
- Bepaalde kleding niet meer aan willen.

- Snel prikkelbaar of boos zijn.
- Zich onzeker voelen en bang zijn om fouten te maken.
- Niet of nauwelijks uitgenodigd worden voor verjaardagsfeestjes van klasgenoten.

Het signaleren van pestgedrag

Het is belangrijk dat iedere betrokkene die vermoedt dat een leerling gepest wordt, dit bespreekbaar maakt en aangeeft bij de leerkracht, zodat hij/ zij direct actie kan ondernemen.

Ouders die een of meerdere signalen ervaren bij hun kind, of als een kind vertelt dat het gepest wordt, moet dit altijd serieus genomen worden en moeten de ouders contact opnemen met de leerkracht van hun kind. Het is belangrijk om direct te handelen en dit altijd met de leerkracht samen te doen, aangezien kinderen zich soms op school anders gedragen dan thuis. Daarnaast hebben de ouders vaak een gevoel van onmacht en is het lastig om rationeel te handelen, doordat de emotionele betrokkenheid een onjuiste leidraad is voor het oplossen van het pestgedrag.

Kinderen die pestgedrag signaleren en dit bij de leerkracht aangeven, vervullen een belangrijke rol. Zij kunnen bij zowel ouders als leerkrachten aangeven wat zij vermoeden en waarom. Zij kunnen belangrijke informatie hebben en het begin zijn van een oplossing.

Als er in de omgeving van een kind gepest wordt (ook wanneer het kind zelf niet gepest wordt), heeft het kind zelf ook last van een onveilige, onprettige sfeer in de groep. En zoals al eerder te lezen was in dit beleidsplan, is een veilig klimaat de basis van goede cognitieve prestaties.

Incidenteel pestgedrag

Ondanks de pro-actieve wijze waarop met pesten wordt omgegaan, in de vorm van lessen hierover, kan het altijd gebeuren dat een kind zich gepest voelt.

Mocht een dergelijke gebeurtenis plaats vinden, zal de desbetreffende leerling direct apart genomen worden en volgt er een gesprek met de leerkracht. Ook hierbij is uiteraard het uitleggen van de gevolgen van de actie belangrijk, waarna een consequentie zal worden opgelegd. In de klas kan er bijvoorbeeld gedacht worden aan het isoleren (apart zetten) van een leerling, om rust te bewaren. Bij het buiten spelen zal de leerling bijvoorbeeld aan de kant op een bankje worden gezet, om gedurende een bepaalde afgesproken tijd het spel van de zijlijn te moeten aanschouwen.

Bij deze aanpak wordt veel aandacht besteed aan de affectieve, informatieve en gedragsregulerende component van sociaal-emotionele ontwikkeling, waarbij er in eerste instantie van uitgegaan wordt dat een leerling deze gedragingen vanuit een bepaald gevoel van onveiligheid en bedreiging uit. Hierbij is het belangrijk om juist bij deze leerlingen een vertrouwensrelatie op te bouwen (affectieve component), waarbij er kan worden uitgelegd wat er gezien is door de leerkracht (informatieve component) om vervolgens uit te leggen wat een leerling met het geuite gedrag veroorzaakt. Ook hoort hierbij dat er samen wordt gekeken naar hoe het in het vervolg anders kan gaan (gedragsregulerende component).

Belangrijk om te vermelden is dat het een tijdelijke en vaak kortdurende oplossing is en dat de leerling te allen tijde de kans krijgt om te laten zien dat hij/ zij het gedrag kan verbeteren.

Herhaaldelijk pestgedrag

Bij herhaaldelijk pestgedrag neemt de leerkracht duidelijk stelling en voert een gesprek, waarbij er duidelijke afspraken worden gemaakt met de pestende en gepeste leerling. Daarnaast wordt er melding van gemaakt in het leerlingdossier (Esis), zodat er een formele bekendheid aan gegeven wordt.

Aan het eind van het gesprek worden de afspraken met de pester uitdrukkelijk doorgesproken en ook vastgelegd. Ook de op te leggen sancties bij overtreding van de afspraken worden daarbij vermeld. Gedacht kan worden aan uitsluiting van met name de situaties die zich in het bijzonder lenen voor pestgedrag, zoals buitenspelen, bewegingsonderwijs, excursies en schoolreisjes.

Per situatie (zowel bij incidenteel als herhaaldelijk pestgedrag) wordt door de leerkracht bekeken of het noodzakelijk is de ouders te informeren.

Anti Pest Coördinator:

Wanneer een leerling zich herhaaldelijk ongewenst gedraagt, of wanneer het ongewenste gedrag zodanig ernstig wordt geacht, zal de Anti Pest Coördinator (APC) worden ingeschakeld door leerkracht of intern begeleider. Afhankelijk van de situatie zal dit gaan om:

- De APC op de hoogte brengen van de situatie door de leerkracht
- De APC wordt op de hoogte gebracht van de situatie en speelt een actieve rol

De actieve rol van de APC ziet er als volgt uit:

Stap 1:

De APC gaat in gesprek met de gepeste leerling.

In dit gesprek staat het gepeste kind centraal. Het kind mag alles vertellen, zodat hij/zij zich gehoord voelt.

Wat wordt besproken?

Wat is er precies gebeurd? Frequentie? Laatste keer? Wie zijn de betrokkenen? Wie zijn de 'ergste' pesters? Wie lopen mee? Wat voel je wanneer je gepest wordt? Met welk gevoel kom je naar school? Hoe voelt dit gesprek?

Stap 2

De betrokkenen worden om de beurt uitgenodigd waarbij de APC en de 'gepeste' aanwezig is.

Alles wordt besproken, ook de kant van de 'pester'. Hoe is het kind tot pesten gekomen?

De reden tot 'pesten' is een hele belangrijke vraag.

Stap 3

Alle betrokkenen komen bij elkaar en er worden excuses en afspraken gemaakt. Wat gaan we vanaf NU doen?

Stap 4

Minstens 2 tot 3 weken monitoren door de APC of de afspraken worden nagekomen bij leerling en leerkracht.

Het is beleid in school zoveel als mogelijk de middengroep, dat zijn de kinderen die niet betrokken zijn bij het pesten, te betrekken bij de situatie. Zo kunnen zij een actievere en steunende rol hierin vervullen. Dit zorgt voor bewustwording bij deze middengroep. Daarnaast zal de 'pester' sociale druk voelen hierdoor.

Het gesprek wordt door de APC vastgelegd in een vaststaand format en doorgestuurd aan de desbetreffende leerkrachten. Dit document wordt opgeslagen in een map in het leerlingvolgsysteem Esis.

De ouders worden geïnformeerd door de APC, zodat er transparantie is en ouders kunnen participeren in de situatie. Tot slot worden alle betrokken teamleden geïnformeerd zodat zij ook steun kunnen bieden of ingrijpen wanneer nodig.

Wanneer blijkt dat de begeleiding door de APC te weinig effect heeft, zal er met de leerling en ouders besproken worden of het nodig is om advies te krijgen van een extern expertisebedrijf. Hierbij kan gedacht worden aan o.a. sociale vaardigheidstraining voor de pester en/of de gepeste.

Onvoldoende verbetering of medewerking:

Indien het pestgedrag onvoldoende verbetert en/ of wanneer de ouders van het kind onvoldoende meewerken om het probleem aan te pakken, kan de directeur overgaan tot bijzondere maatregelen, zoals isolatie van de pestende leerling, een time-out van een dag of een tijdelijke uitsluiting van het bezoeken van de lessen van de school (schorsing) met een maximum van drie dagen (zie hiervoor het protocol schorsing en verwijdering).

4. Grensoverschrijdend gedrag

Wanneer ongewenst gedrag hardnekkig of ernstig is, is meer gerichte aandacht noodzakelijk. Hierbij spreken we van grensoverschrijdend gedrag. In dit hoofdstuk wordt beschreven welke stappen worden genomen om in deze gevallen tot gedragsverbetering te komen.

We spreken in de volgende gevallen van grensoverschrijdend gedrag:

- Pesten
- Fysiek en verbaal geweld
- Moedwillig vernielen of stelen van spullen
- Wangedrag tijdens excursies en uitstapjes
- Het zonder toestemming verlaten van het schoolterrein onder schooltijd
- Gebruik van mobiele telefoon zonder toestemming
- Herhaaldelijk niet houden aan de regels en/of opvolgen van gedragsverwachtingen
- Herhaaldelijk fysiek geweld
- Brutaal gedrag

Wanneer er sprake is van grensoverschrijdend gedrag door een leerling, biedt betreffende leerling zijn excuus aan betrokken personen aan.

Pesten

Zie hoofdstuk 2 voor de stappen die genomen worden wanneer er sprake is van pesten.

Fysiek en verbaal geweld

Schelden, slaan, schoppen of vechten in school of tijdens de pauze is ontoelaatbaar. Het kind dient zijn excuses aan te bieden en zal tijdens het buiten spelen aan de kant op een bankje worden gezet, om gedurende een bepaalde afgesproken tijd het spel van de zijlijn te moeten aanschouwen. Dit kan, afhankelijk van de ernst van de overtreding gelden voor 10 minuten, de hele pauze of meerdere pauzes.

Moedwillig vernielen of stelen van spullen

Het bewust stuk maken of stelen van eigendommen binnen school (schooleigendom, eigendommen van personeel of leerlingen) is onacceptabel. In geval van moedwillige vernielingen of stelen van eigendommen van andere kinderen dienen ouders de schadevergoeding onderling regelen. Bij moedwillige vernieling of stelen van schoolspullen dienen de ouders (de leerling) de onkosten te vergoeden.

Wangedrag tijdens excursies en uitstapjes

Het kind wordt uiteraard ter plekke tot de orde geroepen. Als het kind gedurende de hele excursie onacceptabel gedrag blijft vertonen, kan in overleg met de directie en/of de ouders worden besloten het kind de volgende keer op school te laten. Het kind wordt dan uitgesloten van 1 of meerdere uitjes.

Het zonder toestemming verlaten van het schoolterrein onder schooltijd

Indien een kind onder schooltijd zonder toestemming weg loopt, wordt meteen telefonisch contact opgenomen met de ouders. We verwachten het kind, wanneer het terecht is, direct weer terug op school. Er wordt zo spoedig mogelijk een afspraak gemaakt met de ouders over de ontstane situatie.

Gebruik van mobiele telefoon zonder toestemming

Het is niet toegestaan dat kinderen onder schooltijd en na schooltijd in school hun mobiele telefoon gebruiken. Gebeurt dit wel, dan zal de leerkracht deze in beslag nemen. De telefoon kan om 16.00 uur opgehaald worden.

Herhaaldelijk niet houden aan de regels en/of opvolgen van gedragsverwachtingen

Herhaaldelijk fysiek en verbaal geweld

Brutaal gedrag

Onder brutaal verstaan wij het bewust niet luisteren naar of negeren van de leerkracht, dan wel het leveren van onbehoorlijk commentaar / discussie. Ook gedrag waaruit een gebrek aan respect voor de leerkracht blijkt, al dan niet in de vorm van lichaamstaal, wordt gezien als brutaal gedrag.

Wanneer een leerling:

- brutaal gedrag vertoont,
- zich herhaaldelijk niet aan regels houdt,
- herhaaldelijk na het volgen van de reactieprocedure niet het gewenste gedrag vertoont,
- of herhaaldelijk fysiek geweld gebruikt,

wordt door leerkracht, directie en ib'er bepaald of er sprake is van grensoverschrijdend gedrag. Het volgende stappenplan wordt gevolgd en alle stappen van het stappenplan worden geregistreerd in Esis (soort registratie: notitie) door desbetreffende leerkracht.

1. De leerling wordt aangesproken op zijn gedrag en krijgt een **eerste officiële waarschuwing**. Dit wordt altijd gedaan in overleg met de directie. Er volgt een sanctie: de leerling maakt (straf)werk in een andere groep (minimaal 2 groepen hoger of lager), de leerling wordt uitgesloten van een activiteit of er wordt een andere passende maatregel genomen. De ouders worden ingelicht. De leerkracht maakt een notitie hiervan in Esis (soort registratie: incident).
2. Bij een tweede keer wordt de leerling aangesproken op zijn gedrag krijgt in overleg met de directie een **tweede officiële waarschuwing**. Dezelfde sanctie volgt: de leerling maakt (straf)werk in een andere groep (minimaal 2 groepen hoger of lager), de leerling wordt uitgesloten van een activiteit of er wordt een andere passende maatregel genomen. Er wordt een gesprek gevoerd met de leerkracht en ouders en hierbij is ook de ib'er / directie aanwezig. Het vervolgtraject met mogelijke gevolgen (zie volgende stappen) worden besproken. De leerkracht maakt ook hiervan een notitie (soort registratie: incident).
3. Bij een derde keer binnen twee maanden volgt in overleg met directie een **eerste time-out van een dag**. Ouders dienen hun kind dezelfde dag van school op te halen om thuis op te vangen.
4. Als binnen twee maanden voor de vierde keer grensoverschrijdend gedrag plaats vindt, volgt in overleg met directie een **tweede time-out van een dag**. Ouders dienen hun kind dezelfde dag van school op te halen thuis op te vangen.
5. Wanneer wederom grensoverschrijdend gedrag plaats vindt binnen enkele maanden na de eerste officiële waarschuwing wordt over gegaan tot het protocol schorsing en verwijdering van leerlingen. De besluitvorming hierover ligt bij het bestuur (Stichting Spaarnesant).

5. Het lesaanbod

Doordat burgerschap een breed begrip is, wat verdeeld is over kennis, vaardigheden, inzichten en houdingen, is het lastig om dit in één specifiek onderwijspakket te omvatten. Er wordt in verschillende vakgebieden aandacht besteed aan burgerschap, waarbij ook gedragingen, verwachtingen en afspraken ter sprake komen. Ook wordt er elke 2 weken een les rondom burgerschap gegeven. Gedrag wordt als onderdeel van burgerschap niet apart op het activiteitenplan vermeld, omdat het in vrijwel alle lessen terug te vinden is en je eigenlijk de hele dag door automatisch bezig bent hiermee.

Er zijn afspraken gemaakt over onderwerpen en thema's die jaarlijks aan bod zullen komen in elk leerjaar. Dit kan zowel op eigen inzicht en initiatief van de leerkracht zijn, als in een afgesproken week waarin een bepaald thema of onderwerp centraal staat en extra aandacht krijgt.

Hierbij kan gedacht worden aan onderwerpen als: kapstokregels, omgangsvormen, eigenaarschap in het omgaan met anderen en materialen, de rol van Social Media, pesten, complimenten geven en ontvangen.

De gehele lijst met aanbod in de klas is terug te vinden in het beleidsplan burgerschap.

Voor de gerichte lessen die gegeven zullen worden, is per bouw en per thema een lijst met lesideeën gemaakt waar de leerkracht indien wenselijk uit kan putten. Deze ideeën zijn verzameld uit bestaande methodes voor sociaal-emotionele ontwikkeling, maar ook losse lessen en lessenseries van Internet komen hierin terug. Ook is het mogelijk dat een leerkracht zelf bedenkt hoe hij/ zij deze les wil geven. Zo lang het doel van de les bereikt wordt, is het hierin vrij om de les naar eigen inzicht in te vullen.

Per groep worden er binnen het onderwerp uiteraard verschillende nuances gelegd, worden onderwerpen vanuit diverse punten belicht en worden de onderwerpen in de hogere jaargroepen steeds verder uitgediept.

Indien mogelijk, zullen er ook externe personen worden ingezet voor het geven van lessen. Zo kan er gedacht worden aan gastlessen van ervaringsdeskundigen of professionals in een bepaald thema. Hierbij kan gedacht worden aan bijvoorbeeld voorlichtingen over homoseksualiteit en transgenders. Maar ook aan het bezoeken van bijvoorbeeld religieuze gebouwen wanneer diverse culturen behandeld worden.

Door op deze wijze om te gaan met burgerschap, kan er op ieder moment worden ingesprongen op de actuele maatschappelijke situaties. En ook kan er op deze manier goed worden ingespeeld op wat er in een groep heerst. Doordat er flexibel met de onderwerpen wordt omgegaan, kan een klas zo constructief en effectief mogelijk geleerd worden hoe zij zich als verantwoordelijk burger kunnen gedragen.